

Артър Конан Дойл

Писарят

Скоро след женитбата си аз се настаних в Падингтън, където поех пациентите на престарелия доктор, господин Фаркхар. Неговите пациенти преди бяха доста много, но после започнаха да идват все по-рядко. Причината за това бяха напредналите години на доктор Фаркхар, а и той страдаше от припадъци. Хората мислят, че докторът трябва сам да бъде здрав и не се доверяват на онзи, който не може да излекува себе си.

И така пациентите, които приех да лекувам, не бяха много и давах годишен доход само триста фунта, докато по-рано той стигаше до хиляда и двеста. Аз бях млад и се надявах на енергията си, уверен бях, че за няколко години ще сполуча да увелича дохода до предишната цифра.

Първите няколко месеца бях много зает и почти не се виждах с моя другар Шерлок Холмс. Да ида при него на Бейкър Стрийт няхах време, а той постоянно си седеше въщи и излизаше само по работа. В едно юнско утро, когато аз седях след закуската и четях „Бритиш Медикал Джърнал“ неочаквано звънецът издрънка и за мое най-голямо учудване, се чу резкият и висок глас на моя стар другар и приятел.

– Драги Уотсън – каза той, като влизаше в стаята – мило ми е да ви видя. Надявам се, че госпожа Уотсън вече се е оправила от сътресението, което трябваше да изживее, когато изследвахме странната история за „Знака на четиримата?“

– Благодаря ви – казах аз и горещо раздрусих ръката му. – И двамата сме здрави.

– И аз също – продължаваше той, като се намести в креслото. – Надявам се, че вашата медицинска практика още не е убила съвсем желанието ви да разгадвате по дедуктивен път нашите малки загадки?

– Тъкмо напротив – отвърнах аз. – Снощи подреждах бележките си по тоя въпрос.

– Надявам се, че не смятате сбирката си за завършена?

– Разбира се, че не. И аз щях да бъда много радостен, ако можех още да попълня бележките си.

– Дори днес?

– Ако искате, дори днес.

– И дори, ако за това би трябвало да заминете за Бирмингам?

– Разбира се, стига вие да поискате.

– А болните?

– Моят съсед, уверен съм, с удоволствие ще ги поеме. Когато той заминава, аз правя това за него.

– А! Много се радвам! – каза Холмс.

После той се облегна в креслото и изпод полуспуснатите си клепки

започна да ме разглежда.

– Както виждам, вие сте били болей неотдавна. Сигурно сте се простудили?

– Седях вкъщи цели три дена, поради доста силна простуда. Но струва ми се, че от нея няма вече никаква следа.

– Това е истина. Вие имате сега съвсем здрав вид.

– В такъв случай как узнахте, че съм бил болен?

– Скъпи ми приятелю, та нали ви е известен моя метод?

– Значи вие сте узнали това с помощта на дедукцията?

– Разбира се.

– А какво взехте за изходна точка?

– Обущата ви.

Аз погледнах нозете си, обути в нови кожени обуца.

– Е, как така? – подхванах аз, но Холмс ме прекъсна.

– Вашите обуца са съвсем нови – каза той. – Вие ги носите не повече от три седмици. При това подметките ви, които в тая минута обърнахте към мене, са малко обгорени. Отначало помислих, че сте намокрили нозете си и сте сушили обущата си на огъня, но после забелязах в средата на подметката печата на магазина, който непременно би се отлепил от влагата.

– Значи може да се оформи само едно заключение: вие сте седяли пред огъня с протегнати крака, а това може да направи през юни само човек, болен от простуда.

Както всички разсъждения на Холмс, и това, което ми даде сега, изглеждаше съвсем просто. Другарят ми налучка моята мисъл по израза на лицето ми и леко иронично се усмихна.

– Успехът на моите изводи прави много по-силно впечатление, когато не го обяснявам – каза той. – И аз се боя, че ще направя грешка, ако давам обяснения чрез какви логически умозаклучения идвам до тях. И тъй, вие сте съгласен да дойдете с мен за Бирмингам?

– Разбира се. Но за какво става дума?

– Ще ви разкажа във вагона. Моят клиент ни чака на улицата във файтон. Можете ли да тръгнете веднага?

– Ей сега.

Аз написах записка до съседа-доктор, изтичах горе, за да предупредя жена си, че заминавам, и се присъединих към Шерлок Холмс, който вече слизаше по стълбата.

– И вашият съсед ли е доктор? – запита той, като сочеше медната плочка на вратата.

– Да. Той започна едновременно с мен практиката си.

– И преди него ли тук живееше доктор?

– Изглежда, да. Изобщо тук, в тая къща, от построяването ѝ, винаги са живели доктори.

– Но вашите клиенти са повече от неговите?

– Мисля, че е тъй. Как узнахте това?.

– По стъпалата, мили мой. Стъпалата на вашата стълба са три пъти по-кални от неговите. Но ето и господинът, който ни чака. Това е моят клиент, господин Хол Пайкрофт; позволете да ви запозная. Е, сега, по-бързо, файтонджийо, ние едва-едва ще успеем да стигнем навреме за влака.

Господинът, който седеше във файтона срещу мене, беше съвсем млад човек, здрав, свеж, с честно лице и с малки завити нагоре руси мустачки. Той беше облечен с приличен редингот и носеше лъскав цилиндър. По дрехите му веднага можеше да се познае, че принадлежи към числото на охолните млади хора от Сити. Към това съсловие ние се отнасяме с презрение, наричаме ги „галантерийни кавалери“, но отношението ни е съвсем несправедливо. Тия хора дават на отечеството ни великолепни войници, а освен това съдействуват за развитието на атлетиката и спорта в Англия. Пълното и здраво лице на младия човек беше много жизнерадостно, и само в ъглите на устните му се криеше почти комична тревога и загриженост.

Когато седнахме в едно купе от първа класа и влакът тръгна към Бирмингам, аз най-сетне узнах причината, която бе заставила спътника ни да прибягне до помощта на Шерлок Холмс.

– Ще пътуваме не по-малко от час и четвърт – каза Холмс. – Моля ви, господин Пайкрофт, разкажете на другаря ми вашата интересна случка. За мене ще бъде полезно да я чуя още веднъж. Разказвайте тъй, както и на мене ми разказахте, но, ако е възможно, по-подробно. Това е любопитна история, Уотсън; ще излезе много любопитна или пък съвсем незначителна. Все пак обстановката в случая е необикновена, а тъй-мо това ние с вас обичаме повече от всичко. Е, господин Пайкрофт, разказвайте, аз няма да ви прекъсвам повече.

Младият човек вдигна към нас малко смутен поглед.

– Там е работата, господине, че в тая история аз излязох доста прост; в нея аз играя най-глупавата роля. Макар че всичко все още може да се нареди благополучно и, изглежда, аз иначе и не можех да постъпя, но все пак излязох голям глупак. Спечелих нещо, но и нещо изгубих. Не съм майстор разказвач, господин Уотсън, но ето какво се случи с мене.

Аз служих дълго време в търговската къща „Коксън и Уод“, но тази пролет, ако благоволите да си спомните, те фалираха със загуби на венецуелските ценни книжа. За мен настъпи лошо време. В тая фирма, господине, аз прослужих повече от пет години. От мен бяха винаги доволни и старецът Коксън ми даде извънредно добра препоръка. Да, всички ние изгубихме местата си. У Коксън бяхме двадесет и седем души. Е, аз започнах да си търся място. Завирах се тук и там, но навред е натъпкано. Не мога да си намеря място и толкова. Сякаш това е прокоба. У Коксън получавах три фунта седмично и бях спестил около седемдесет фунта, но тия пари бързо намаляваха, и аз скоро видях, че ще трябва да отида в заложената къща. Дори няха средства за марки, за да отговарям на обявите. А и право да си кажа, и за пликовете, на които трябваше да се лепят тия марки, няха вече пари. Аз изтърках общата си в тичане по стълбите, а работа все се не намираше. Най-сетне се откри място у Маусън и Уилям. Това е голяма комисионерска фирма на Ломарг Стрийт. Мисля, господине, че не познавате нашите търговски знаменитости, и затова трябва да ви обясня, че Маусън и Уилям се смятат за най-богатата комисионерска фирма в целия Лондон. В обявата им бе казано да се обръщаме към тях с писмена молба. Е, взех аз своята препоръка и другите документи и им ги изпратих. Да си призная, няха никакви надежди да получа това място. Но неочаквано пристигна отговор, че следния понеделник мога да се явя на служба, където ще бъда приет, само ако моята външност излезе задоволителна. Не мога да ви кажа как стана това. Писарите на Маусън после ми разказаха че директорът никога не избира хората, а приема на служба онзи, чието писмо първо попадне пред очите му. Както и да е, провървя ми, и аз бях доволен. Определиха ми заплата един фунт на седмица, а работа ми дадоха такава, каквато работех у Коксън. Е, сега стигам до най-любопитната част от моята история. Трябва да ви кажа, че живея в Хамстед, Потърс Терас, №17. Получих писмото от Маусън и Уилям вечерта, прочетох го, седях и пуших. Неочаквано влезе хазайката и ми подаде картичка. На нея бе написано: „Артър Пинар, финансов агент“. Никога преди не бях чувал това име и се учудих, но помолих хазайката да пусне госта. Влезе този човек – среден на ръст, черноок, с тъмни коси и с черна брада; а носът му, знаете, просто лъщи.

Той се движеше бързо и говореше отсечено, като човек, който няма никак време за губене.

– Господин Хол Пайкрофт, ако не се лъжа? – запита той.

– Да, господине – отвърнах аз и му подадох стол.

– Вие сте работили у Коксън и Уод?

– Да, господине.

– А сега постъпвате на служба при Маусън?

– Точно тъй.

– Добре – каза той. – Работата е в това, че вие, както съм чувал, притежавате голям талант. Помните ли вие Паркър, управителя на Коксън? Е, та той именно ви хвали много пред мене.

– Драго ми е да чуя това. Към работата си наистина винаги съм се отнасял добросъвестно, но все пак не мислех, че съм придобил такова добро име в Сити.

– Имате ли добра памет? – запита той.

– Доста добра – скромно отвърнах аз.

– Обръщали ли сте внимание на движението на пазара, докато бяхте без работа? – запита той.

– Да, всяко утро чета Бюлетин на фондовата борса.

– Но вие сте много старателен – извика той. – Вие сте наистина специалист. Ще позволите ли да ви задам няколко въпроса? Да? Е, как стоят работите в Еърширските акции?

– От сто и пет до сто пет и четвърт – отвърнах аз.

– А Новозеландските?

– Сто и четири.

– А Британските „Брукън Хил“?

– Седем и седем и половина.

– Чудесно! – възторжено завика той. – Именно това ми говориха за вас. Мойто момченце, мойто момченце, вие сте прекалено умен за ролята на писар на Маусън.

Навярно разбирате колко бях учуден, докато слушах всичко това.

– Не всички мислят като вас, господин Пинар – му казах аз. – Останал съм почти без средства и нямам нищо против да получа това местенце.

– Фу! Престанете да мислите за това местенце; то не е за вас. Е, а сега аз трябва да ви предложа нещо от своя страна, и макар да е малко, като имам предвид талантите ви, все пак е значително повече от онова, което ви обещават у Маусън. Повярвайте ми. Кога трябва да постъпите при Маусън?

– Тези дни.

– Ха-ха! Готов съм да се обзаложа, че вие никога не ще постъпите там!

– Няма да постъпя при Маусън?

– Не, господине. От днес вие сте управител на Френско-Средиземно-Харуардското дружество. Тая фирма има 134 клона в градовете и селата на Франция, да, освен това има още клонове в Сан Ремо и Брюксел.

– Не съм слушал нищо за тая фирма – казах аз.

– Напълно е възможно. Целият капитал на тая фирма се намира в частни ръце. Работите й вървят тъй прекрасно, че рекламата за нея е съвсем излишна. Брат ми Хари Пинар е главен директор и гарант на тая фирма. Именно той, като узна, че ще бъде по тия места, ми поръча да намеря млад, работен и пъргав човек, комуто може да се възложи да води самостоятелно работата. Паркър ми посочи вас, и ето ме, дойдох. Ние ви предлагаме за жалост малко, всичко само петстотин фунта за...

– Петстотин фунта! – прекъснах го аз.

– В началото толкова. Но вие освен това ще получавате един процент от всичките комисионни на вашите агенти, а това за годината прави цифра, много по-висока от оная, която ще получите като заплата.

– Но аз съвсем не познавам тази работа.

– Шт, мойто момченце, с времето ще се научите. Главата ми се завъртя дотолкова, че аз едвам не паднах от стола. Изведнъж се усъмних.

– Да бъдеме на чисто, господине – рекох аз. – Право казано, Маусън ми предлага всичко на всичко двеста фунта на година, но „Маусън“ е фирма, известна на цял свят, а вашата аз съвсем не зная.

– Отлично! Отлично! – извика той в някакъв екстаз. – Ето такъв човек именно ни трябва. Трудно е да ви излъже човек. Е, ето ви чек за сто фунта. Ако смятаме, че сега сте постъпили при нас, тия пари ще ви бъдат предплатата.

– Добре, съгласен съм – казах аз. – А кога трябва да се явя на новата длъжност?

– Утре заминете за Бирмингам. Аз сега ще ви напиша записка, която вие ще предадете на брат ми. Него можете да видите в кантората на дружеството, временно уредена на Корпорейшън Стрийт, №126. Сетне той, разбира се, ще оформи условията за вашето постъпване на служба, но най-главното ние вече решихме.

– Право да си кажа, не зная дори как да ви изразя благодарността си, господин Пинар – казах аз.

– Няма защо, моето момче. Вие получавате само необходимото. А сега ще трябва да направим още нещо. Това са само празни формалности. Навярно имате хартия? Отлично, бъдете добър да напишете на листчето: „Съгласен съм да постъпя на длъжност завеждащ Френско-

Средиземно-Харуардско дружество със заплата най-малко 500 фунта стерлинги.“

Аз се съгласих и написах онова, което искаше. Той постави листчето в джоба си.

– Още една малка подробност – каза господин Пинар. – Какво смятате да направите сега с Маусън?

– От радост съвсем забравих за Маусън. Ще му напиша, че се отказвам от длъжността при него.

– Аз пък не бих постъпил така – каза той. – Днес аз дори се поскарах с управителя на Маусън заради вас. Трябваше да събера сведения за вас, и се обърнах към него, а пък той като започна да ме нагрубява и ругае за това, че ви отнемам от него. Много дързости от този род ми наговори той. И аз изгубих в края на краищата търпение. „Ако искате да имате добри служители, му казах аз, плащайте им добри заплати.“ А той отвърна: „Все пак той по-скоро ще остане при нас с малка заплата, отколкото да дойде при вас за по-голяма.“ „Аз съм уверен“, рекох аз, „и съм готов да се обзаложа, че той веднага ще приеме моето предложение и дори писмено ще ви извести за своя отказ да заеме при вас място...“ „Добре, съгласен съм“ каза той, „ние го спасихме от глад и той, разбира се, цени това.“ Ето последните думи на управителя.

– Какъв негодник! – извиках аз. – И очите му не съм виждал. Каква полза от това да бъде вежлив към него? Разбира се, ако вие не искате, аз наистина нищо няма да му пиша!

– Добре! Спазете обещанието си – каза той, като ставаше от мястото си. – Да, аз много се радвам, че намерих такъв подходящ човек за брат си, като вас. Ето тук предплата от сто фунта стерлинги, а това е писмото. Хубаво запишете адреса: Корпорейшън Стрийт, №126. Утре, точно в един часа, вие трябва да бъдете там, не забравяйте това. Лека нощ, желая ви всичко добро.

Ако не се лъжа, повече нищо не говорихме с него. Представете си, доктор Уотсън, как се зарадвах аз на този неочакван дар на съдбата, който се изгърси пред мене. Цяла нощ мечтах за своето бъдещо благополучие, а на другия ден се отправих за Бирмингам; избрах по-ранен влак, за да бъда на мястото преди назначения час. Вещите си оставих в хотела на Ню Стрийт, а сам отидох на адреса, който ми бе посочен. Пристигнах четвърт час по-рано от уреченото време; мислех, че това е все едно. Къщата с №126 беше цялата заета с търговски помещения и кантори. Започнах да чета названията им едно след друго, но кантора на Френско-Средиземно-Харуардското дружество тук нямаше. Спрях и започнах да

се питам, що ли значи това; защо тия хора се бяха обърнали към мене? Възможно бе да са поискали да ми се присмоят. Вече се бях наканил да си вървя, когато при мене дойде някакъв човек. По лицето и гласа той много приличаше на вчерашния ми гост, само че този беше хубаво избърснат и косите му бяха с по-светъл цвят.

– Вие ли сте господин Хол Пайкрофт? – запита той.

– Да – отговорих аз...

– А! Аз ви чакам, но вие дойдохте малко по-рано от назначения час. Днес сутринта получих писмо от брат си. Той много ви хвали.

– Аз ви търсих, тъкмо четях названията на канторите, когато се приближихте – казах аз.

– Нашата кантора още няма фирма – отвърна той. – Ние сме се наредили тук временно. Елате с мен, трябва да поговорим върху подробностите.

Аз го последвах по стълбата горе и се намерих в малки, съвсем лишена от мебели и неуредена стая. Мислех, че ще видя тук нещо съвсем друго, сиреч цял ред дълги маси със седнали зад тях многочислени писари, както обикновено бива в канторите, и затова с голямо учудване гледах малката маса, двата стола и шкафа, които съставяха цялата обстановка на стаята.

– Не се огорчавайте, господин Пайкрофт – каза спътникът ми, като забеляза моето учудване. – И Рим не е бил построен за един ден. Нашето дружество е много богато, та не обръща внимание на дреболиите и не се грижи за външността. Бъдете любезен, седнете и ми дайте писмото на брат ми.

Аз изпълних желанието му, и той внимателно прочете писмото.

– Вие, изглежда, сте направили на брат ми Артър много добро впечатление, въпреки че той съди за хората много строго. Моля ви, смятайте, че сте постъпили на работа.

– Каква ще бъде длъжността мм? – запитах аз.

– След време вие ще завеждате нашия голям клон в Париж, но временно ще трябва да останете за две седмици в Бирмингам, където ще ни бъдете много полезен.

– По какъв начин?

Вместо отговор той извади от шкафа голяма червена книга.

– Това е справочник на Париж – каза той. – Тук се намират имената на всички търговски къщи и фирми. Аз ви моля да вземете книгата със себе си и да запишете адресите на всички, които ще ни бъдат полезни в нашата работа. Това е много важно за мен.

– Но вие имате сигурно вече готови списъци с адресите на фирмите? – запитах аз.

– Те не са достатъчни за нас. Тия списъци са съставени по друга система, не като нашите. Тук, в тая книга, вие ще намерите моите упътвания, от които ще трябва да се ръководите, като пристъпите към работата. Аз трябва да имам тия списъци в понеделник към обяд. Довиждаме, господин Пайкрофт. Бъдете само трудолюбив и точен и вие скоро ще бъдете в добри и изгодни отношения с нашето дружество.

Аз отидох пак в хотела с голямата книга под мишница и с тежки съмнения в сърцето си. От една страна, се радвах, че най-сетне съм си намерил място и че получих сто фунта; от друга – мъчеха ме съмнения. Видът на празната кантора, пълното отсъствие на служители ми направиха неприятно впечатление, и аз неволно се замислих. Безпокояха ме съмнения за имотното състояние на моите господари. Но нямаше какво да се прави; бях получил пари и тъй или инак трябваше да работя. Заех се с работата и писах, без да вдигам ръка цялата неделя. В понеделник стигнах до буква Н. Тръгнах към своя господар, когото намерих в същата празна стая, и получих нов срок до сряда, а работата ми още не бе привършена. Едва в петък, сиреч вчера, я привърших и се явих при Харри Пинар.

– Много ви благодаря – каза той. – Безпокоя се да не съм ви преуморил с работа. Но тоя списък ми бе необходим.

– Доста поработих над него – забелязах аз.

– Е, а сега – каза той – ще ви моля да ми напишете друг такъв списък.

– Много добре.

– Утре вечер около седем часа наминете пак при мене и ми покажете какво сте успели да направите. Само, моля ви се не се уморявайте много. Няколко часа, прекарани в слушане на музика, ще ви донесат несъмнена полза.

Като каза това, той се засмя, и аз за голямо свое учудване видях, че на втория му зъб отляво светна златна пломба.

Шерлок Холмс с най-голямо удоволствие потри ръце, а аз гледах нашия клиент, без да разбирам нищо.

– Вие навярно сте учуден, доктор Уотсън – каза той, – но не знаете каква е работата. А работата е в това, че когато аз в Лондон казах на другия Пинар, брата на този, че няма да пиша на Маусън, той също се засмя и на неговия преден зъб, точно тъй, както и у този, видях златна пломба. Тук аз сравних Гласовете на двамата братя, техните фигури и

помислих, че ако оставим настрана онова, което свободно може да се измени с бръснача, ще дойдем до убеждението, че това е едно и също лице. Разбира се, има случаи на доста голяма прилика между братя, но не може да се допусне чак такова съвпадение, та и у двамата да е пломбиран един и същи зъб.

Излязох от кантората на улицата и чувствавах, че в главата ми нещо не е добре, сякаш в нея имаше мъгла. Върнах се в хотела и първата ми работа беше да полая главата си със студена вода от чешмата, за да се освежа. След това започнах да размислям върху станалото. Защо ме отпрати той от Лондон в Бирмингам с писмо от себе си до самия себе? Защо замина сам преди мене? Всичко това ми беше крайно непонятно и не беше работа за моя разум. Колкото и да се мъчех да си обясня тая работа, нищо не излезе, и тогава реших да се обърна към господин Шерлок Холмс. Тая сутрин аз едва не закъснях за влака, с който дойдох тук, и ето сега ние всички пътуваме за Бирмингам.

Писарят на комисионера завърши своя чуден разказ. Известно време ние мълчахме. Холмс се облегна на възглавницата и изпод вежди ме погледна. Лицето му бе доволно, но сериозно. Той приличаше на познавач, комуто са предложили да оцени вино, и той е изпил първата глътка.

– Тънко нещо, Уотсън. – Как мислите вие? – запита Холмс. – Няколко неща в тая история ми се харесват. Аз мисля, че би било отлично да си уредим среща с господин Пинар в неговата временна кантора на Френско-Средиземно-Харуардското дружество.

– А как ще я уредим? – запитах аз.

– О! Това е много лесно – живо възкликна господин Хол Пайкрофт. – Аз ще му кажа, че вие сте мои другари и молите за работа. Напълно естествено е да ви заведе при него, като при директор на фирма, в която сам служа.

– Отлично! Става! – извика Холмс. – Ще ми бъде много драго да се запозная с тоя благородник. Ще се помъча да проникна в тайната му; за мен е крайно любопитно кои от вашите качества, друже мой, той оценява тъй високо? Или може да се случи, че...

Холмс замълча и се загледа в прозореца; до самата спирка на Ню Стрийт той не произнесе ни дума.

Беше седем часът вечерта, когато ние по Корпорейшън Стрийт стигнахме до кантората на дружеството.

– Няма защо да идваме по-рано от определеното време – каза нашият клиент. – Той и в кантората се явява само за да види там ли съм, а в останалото време кантората е празна.

– Това е знаменателно – забеляза Холмс.

– Така и мислех – извика писарят. – Ето го, той върви пред нас.

И той ни посочи човек с нисък ръст, рус, прилично облечен, който вървеше по отсрещния тротоар. Ние видяхме как той, като се изравни с вестникопродавеца, купи от него вечерния вестник и като го смачка в ръката си, изчезна във входа на кантората. – Това е той! – извика Хол Пайкрофт. – Сега вече сигурно е в кантората си. Хайде с мен, иска ми се колкото може по-скоро да се свърши тая работа.

Ние го последвахме, качихме се по стълбата на петия етаж и се намерихме пред полуотворена врата. Нашият клиент почука.

– Влезте – чу се нечий глас.

Ние влязохме в празната стая, която ни бе описал в разказа си Хол Пайкрофт. До единствената маса седеше господинът, когото току-що бяхме видели на улицата, и четеше вестник. При нашето влизане той дигна глава и аз видях по лицето му израз на скръб, нещо повече от скръб – това бе ужас, какъвто хората рядко изпитват.

На бледото му като платно лице диво блуждаеха очите, а челото му бе покрито с едри капки студена пот. Той гледаше своя писар, сякаш го виждаше за пръв път, а по израза на лицето на последния аз разбрах, че той никога не е виждал господаря си в такова състояние.

– Вие не сте добре, господин Пинар? – запита той.

– Да, болен съм – отвърна онзи, като правеше усилия да се овладее. Той облиза устни с езика си и продължи: – Кои са тия господа, дето са дошли с вас?

– Единият от тях е господин Харис от Бърмънд, а другият – господин Прейс, тукашен – отвърна без ни най-малко смущение Пайкрофт. – Това са мои добри другари и опитни служители. Сега те са без работа и се надяват вие да ги настаните в нашето дружество.

– Твърде е възможно! Твърде е възможно! – извика господин Пинар, като се силеше да се усмихне. – Да, потребни ми са хора и навярно ще ви дам работа. А каква е вашата специалност, господин Харис?

– Аз съм счетоводител – отвърна Холмс.

– А! Да, вие ще ми потрябват. А вие, господин Прейс?

– Писар – отвърнах аз.

– Надявам се, че и за вас ще се намери работа при нас. Щом се изясни положението напълно, веднага ще ви известя, а сега ви моля, оставете ме сам! За Бога, оставете ме.

Тия думи се изтръгнаха от него някак неволно. Като че ли той не издържа на ролята, която се мъчеше да играе с всички сили.

Ние с Холмс се спогледахме, а Хол Пайкрофт дойде по-близо до масата.

– Вие забравихте, господин Пинар, че аз идвам днес тук по ваше искане... – каза той.

– Разбира се, господин Пайкрофт, разбира се – отвърна онзи вече със значително по-спокоен тон. – Почакайте ме малко тук, а и вашите другари нека почакат. След три минути най-много аз ще бъда на услугите ви. Простете, че злоупотребявам с търпението ви.

Той стана, извънредно вежливо ни се поклони, а след това се скри зад вратата, която водеше в другата стая, и я затвори след себе си.

– Какво да правим? – прошепна Холмс. – Да не би той да избяга?

– Невъзможно е – отвърна Пайкрофт.

– Защо?

– Тая врата води във вътрешна стая.

– А няма ли изход от нея?

– Няма.

– Мебелирана ли е?

– До вчера беше съвсем празна.

– В такъв случай какво прави той там? Това съвсем не мога да разбера. Ако някой човек е изпитал най-силен ужас, това е господин Пинар. Но какво го е изплашило до такава степен?

– Той подозира, че сте детектив – забелязах аз.

– Това е възможно – съгласи се Пайкрофт.

Но Холмс поклати глава.

– Той е бил страшно бледен и по-рано, преди да влезем в стаята – каза той. – Напълно възможно – е, че...

Думите му бяха прекъснати от силно чукане в съседната стая.

– За какъв дявол чука на своята врата? – извика писарят. Изведнъж в съседната стая се раздаде отново тежко чукане. Ние с учудване гледахме затворената врата.

Като се обърнах случайно към Холмс, аз видях, че той бе станал сериозен и чертите на лицето му изразяваха крайна възбуда. Зад затворената врата в тая минута се чу тихо боботене, после се раздаде хъркане и някой бързо зачука по някакъв дървен предмет.

Шерлок Холмс се хвърли към вратата и я блъсна. Но тя бе затворена отвътре. Като последвахме примера му, ние се втурнахме към нея и също я натиснахме с всички сили. Отначало затрещя едното резе, после другото и вратата с трясък се отвори. Ние се втурнахме в стаята.

Тя беше празна.

Но само така ни се стори на пръв поглед. В ъгъла имаше още една врата. Холмс я отвори.

На пода се търкаляха палто и жилетка, а зад вратата, на забита в стената кука, на собствените си презрамки висеше главният директор на Френско-Средиземно-Харуардското дружество. Коленете му бяха свити, главата извърната настрана, а токовете на обувката чукаха по вратата. Това именно бе чукането, което бяхме чули по време на нашия разговор.

В миг аз бях вече при него, обхванах тялото и го повдигнах нагоре. Холмс и Пайкрофт се спуснаха да помагат и бързо го освободиха от клупа. А след минута той лежеше на пода в предната стая, където го изнесохме. Лицето му бе съвсем сиво. От прилива на кръв устните му бяха почервенели ужасно. Той представляваше страшно зрелище.

– Какво мислите за него, Уотсън? – запита Шерлок Холмс.

Аз се наведох над него и започнах внимателно да го преглеждам. Пулсът беше слаб и пресеклив, дишането едва-едва се забелязваше, но клепачите изведнъж трепнаха и през тях се мярна бялото на очите.

– Той едва не умря – казах аз, – но мисля, че опасността вече мина. Отворете прозореца и дайте вода.

Аз взех шишето, разкопчах яката му и ръснах върху лицето му вода. После дълго време се мъчех да му правя изкуствено дишане.

– Е, сега всичко е само въпрос на време – казах аз най-сетне, като го оставих.

Холмс бе свел глава и с ръце в джобовете стоеше край масата.

– Мисля, че трябва да съобщим за станалото в полицията – каза той. – Но ми се иска да го разпитам, за да изясним напълно работата.

– Всичко това е много тайнствено – каза Хол Пайкрофт, като се почесваше по главата. – За какво им бях потрябвал аз и за какво ме извикаха тук?

– Ха! На мен всичко ми е ясно – отвърна Холмс с отсянка на нетърпение в гласа. – Само едно не мога да разбера: какво го е заставило да се реши на самоубийство?

– Значи всичко останало ви е ясно?

– Доколкото мога правилно да съдя, да. А вие какво ще кажете, Уотсън?

Аз свих рамене.

– Трябва да призная, че съвсем нищо не разбирам – рекох аз.

– О, ако помислите малко, веднага ще дойдете до заключението, че работата е отивала към един край.

– А именно?

– Всичко се свежда до две точки. Първата – това е да се застави Пайкрофт да даде писмено съгласие, че иска да постъпи на работа в това несъществуващо дружество. Нима не разбирате за какво им е потрябвало това?

– Казвам ви искрено, не разбирам – признах аз.

– Та това е така просто и ясно. При сключване на подобни условия обикновено не прибегват към книга и цялата работа се извършва устно, тъй че тук има изключение, макар да не знаем какви са причините му. Значи, приятелю мой, на тях им е потрябвал образец от вашия почерк. В това се крие цялата работа.

– Но защо?

– Защо! Съвсем вярно. Защо? Когато отговорим на тоя въпрос, нашата малка задача ще бъде решена. Защо? Някому е потрябвало да се научи да фалшифицира вашия почерк и ето по такъв начин се е сдобил с образец от вашето писмо. А сега да се обърнем към втората точка и вие ще видите, че тя решава по някакъв начин и първата. Та вие не сте забравили, че Пинар не е искал да се откажете от предложеното ви място. Потребно му е било управителят на онази известна фирма да бъде уверен, че в понеделник новият писар Хол Пайкрофт ще постъпи на служба при него.

– Боже мой! – извика нашият клиент. – Какъв глупак излязох!

– Сега разбирате защо им е потрябвал вашият почерк. Представете си, че на вашето място постъпва служител, чийто почерк съвсем не прилича на онзи, с който е било написано писмото ви с молба за работа. И измамата би била открита веднага. А така той, без да бърза, спокойно е успял да изучи почерка ви, като сам е останал в пълна безопасност, понеже както предполагам, никой от тамошните служители не ви е виждал.

– Така е – простена Хол Пайкрофт.

– Много хубаво. Е, после е ясно, че на тях им е било крайно необходимо да ви държат в заблуда и да не ви дадат възможност да влезете във връзка с някой, който би могъл да ви каже, че при Маусън работи ваш двойник. И ето че ви дават добър аванс и ви пращат тук, като се погрижват да ви дадат и работа, която би ви попречила да се върнете в Лондон и да развалите играта им. Всичко това е доста ясно.

– С каква цел се е представил за свой брат?

– Е, това е съвсем ясно. Очевидно те са двама. Единият се е заел да разиграе вашата роля на писар в тая кантора, а другият изобразява

вашия господар. Той, разбира се, се е боял да забърка в тая работа трето лице, което не би било безопасно. И ето, положил е всички старания, за да измени външността си, като е смятал, че няма да ви учуди приликата между братята. Но щастливият случай е помогнал да забележите златната пломба, без която вие не бихте заподозрели никаква хитрост.

Хол Пайкрофт разтърси юмруците си.

– Господа! – извика той. – Но тогава какво е правил в кантората на Маусън онзи, другият Хол Пайкрофт докато те ме разиграваха? Какво да сторим сега?

– Трябва да телеграфираме на Маусън.

– Но при тях в събота кантората се затваря в 12 часа.

– Няма нищо. Навярно там има някой от пазачите или служителите.

– Ах, да, там винаги има дежурен. Нали в кантората се пазят доста ценности. Слушал съм за това в Сити.

– Много добре. И така, ние му телеграфираме и узнаваме благополучно ли е всичко и служи ли там писар с вашето име. Всичко това е много понятно и ясно, но съвсем не ми е ясно защо един от тия обесници, като ни видя, взе, та се обеси.

– Вестникът! – с пресипнал глас произнесе зад нас някой. Човекът седеше сега бледен и изплашен; по очите му се виждаше, че съзнанието му се възвръща. Той нервно триеше широката червена черта, която бе се образувала на врата му.

– Вестникът? Разбира се! – извика Холмс в най-силна възбуда. – Какъв съм бил идиот! Забравих вестника, а при това съм уверен, че в него именно се крие цялата тайна.

Той грабна вестника от масата и тържествуващ вик се изтръгна от устата му.

– Я погледнете, Уотсън! – възкликна той. – Това е лондонски вестник, вечерно издание, „Вечерно знаме.“ Тук има всичко, което ни трябва. Гледайте ей това:

„Престъплението в Сити. Убийството в кантората на Маусън и Уилям. Опит за грандиозен грабеж. Залавянето на престъпника.“

– Драги Уотсън, прочетете това гласно.

Статията беше напечатана на видно място. Личеше, че това бе важно известие през тоя ден. Ето какво пишеше в нея:

„Необикновено дръзкият опит за грабеж и убийството, които са завършили със задържането на престъпника, са предизвикали голямо вълнение в Сити. Неотдавна известната на всички фирма Маусън и Уилямс получила за съхранение доста големи ценности на стойност около един милион фунта стерлинги. Директорът чувствувал отговорността, която е поел, и заповядал да се поставят ценностите в най-модерни огнеупорни сейфове. Освен това било уредено постоянно дежурство с въоръжен пазач. Преди няколко дни при Маусън постъпил на работа нов писар на име Хол Пайкрофт. Всъщност излиза, че това е известният и знаменит престъпник и разбойник Бидингтън, който заедно със своя брат наскоро бил излежал петгодишна присъда. Неизвестно как, Бидингтън сполучил под чуждо име да постъпи на служба в кантората. От своя кратък престой там той се възползувал отлично, като снел отпечатъци от ключалките и изучил положението на склада и огнеупорните сейфове.

В кантората Маусън работата на писарите в събота обикновено свършва на обяд. Подофицерът от градската полиция Тайсън, който дежурял на улицата пред зданието, бил крайно учуден, като видял, че някакъв господин с пътническа чанта в ръка излиза от кантората в един часа и двадесет минути. У полиция се събудили подозрения; той проследил непознатия и с помощта на друг полицай, на име Полак, го арестувал след отчаяна съпротива. Полицията веднага разбрала, че има работа със смел и грандиозен грабеж. В пътническата чанта намерили около сто хиляди фунта стерлинги в американски железопътни облигации и освен това голямо количество акции.

При огледа на кантората, в един от огнеупорните сейфове било намерено тялото на нещастния пазач, свито на две и тикнато в сейфа. По такъв начин престъплението щяло да бъде открито не по-рано от понеделник, ако не бе помогнала пъргавината на подофицера Тайсън. Черепът на пазача е бил разбит с ръжен, при което ударът е бил нанесен отзад. Очевидно Бидингтън, който под някакъв, предлог се е върнал в кантората, е убил пазача, очистил е бързо големия огнеупорен сейф и е избягал с плячката. Неговият брат, който му е помагал винаги в мошеническите подвизи, се е скрил някъде и още не е открит, въпреки енергичните усилия на полицията.“

– Е, сега ние можем да ѝ помогнем в това – каза Холмс, като сочеше човека, който седеше на пода до прозореца. – Човешката природа представлява странно съчетание, Уотсън. Дори злодеят и убиецът могат да внушат на своя брат такава силна обич, та последният да се опита да се самоубие при вестта, че главата на брат му е в опасност. Но както и да е, ние не можем да избираме. Господин Пайкрофт, тичайте за полиция, докато ние с доктора попазим тук.

КРАЙ

© 1992 А. Атанасов, превод от английски

Arthur Conan Doyle
The Adventure of the Stockbroker's Clerk, 1893

Сканиране, разпознаване и редакция: Борис Борисов, 2008

Публикация

Артър Конан Дойл
МЕМОАРИТЕ НА ШЕРЛОК ХОЛМС
разкази
Том I

Arthur Conan Doyle
The Adventures of Sherlock Holmes
А. Атанасов, Д. Симидов, Л. Весов – преводачи, 1992 г.

Редактор Иванка Савова
Художник на илюстрацията на корицата Веселин Павлов
Художник-редактор Веселин Христов
Технически редактор Бонка Лукова
Коректори Надя Костуркова, Мая Поборникова-Ночева

Английска, I издание
Издателски № 3018
Формат 84/108/32
Печатни коли 17,00
Издателски коли 14,28
Излязла от печат на 30. IV. 1992 г.

Компютърен набор и монтаж ДФ „Христо Г. Данов“ – Пловдив
Печат ДФ „Полиграфия“ – Пловдив

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/7298>]